



**R. P. Ferdinandi De Castro Palao, Legionensis Soc. Iesv,
Sacrae Theologiae Professoris, Et sanctae Inquisitionis
Qualificatoris & Consultoris; Operis Moralis, De Virtutibus,
Et Vitiis Contrariis, In ...**

Continet Tractatus De Conscientia, De Peccatis, De Legibus, De Fide, Spe,
Et Charitate

Castro Palao, Fernando de

Lugduni, 1669

6 De defensionibus concedendi reo, antequam condemnetur, vel
absoluatur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76540](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76540)

supradicti Doctores, & confirmat vsus. Secundò debet iurare denuntiationem factam. Tertiò est conueniens, vt talis denuntiator recipiatur presentibus honestis personis, iuxta *cap. vt officium, de heret. in 6.* consuetudine obseruatum non sit.

3. Facta autem denuntiatione Inquisitor procedit non ad instantiam partis, sed ex officio, examinando testes, quos denuntiator allegauit, vel alios, ex quibus veritas cognosci possit. Quòd si denuntiator testes alios non nominet, sed solum ipse de visu deponat; non debet Inquisitor statim ad inquisitionem specialem procedere. si denuntians sit nobilis, religiosus, aut alias non suspectus, ob grauem infamiam inde oborturam, sed matura deliberatione dictum denuntians debet expendere.

4. Admittuntur in hoc crimine ad denuntiandum omnes etiam si fuerint abentes, modo proprio nomine, & iuramento denuntiationem firment. Simancas *caus. institutio. tractat. 43. rubric. de ordine procedendi. numer. 10.* Farinacius *quæst. 185. numer. 66.* Quòd si proprio nomine literas non subscripserint, repellenda omnino est denuntiatio, neque alicuius momenti estimanda, quia presumitur falso. Alias daretur occasio improbis probos infamandi, vt bene dixit Simancas in *enchirid. violata religio. titul. 22. rubric. de inquisition. ordin. numer. 8.* Farinacius *numer. 68.* Limitat tamen Paramus de origine sancta *Inquisitionis, lib. 3. quæst. 6. numer. 93.* vt intelligatur, quando in illis literis nulli essent nominati testes. Nam si testes nominentur, existimat posse Inquisitores ad illorum examinationem procedere. Sed non placet limitatio, quia nominatio illa testium non est authentica, sed potius suspecta, vt pote à persona incognita. Ergo non potest sufficere iudici, vt inquisitionem specialem faciat, quæ de se infamationem prærequirit: & ita docet Farinacius *9. 185. numer. 68.*

PUNCTVM IV.

Qua ratione per inquisitionem procedatur.

- 1 Duplex est inquisitio generalis, & specialis & quid ad generalem requiratur.
- 2 Quid ad specialem inquisitionem.
- 3 Ex leuibus iudiciis non est capiendus reus.

Hæc est tertia via, & satis vstrata, qua Inquisitores in causa fidei procedunt. Duplicem Doctores inquisitionem distinguunt, generalem vnã, alteram specialem. Generalis inquisitio est, in qua aduersus nullum delinquentem expressè proceditur; sed solum in genere proponitur, si forte aliqui sint occulti, vt manifestentur. Ad hanc ergo inquisitionem non est necesse aliquam informationem procedere, cum nemini iniuriola sit, & potius ad præcauenda mala reipublicæ & delinquentes coercendos instituta sit. Quapropter ipse Inquisitor saepe in anno hanc inquisitionem generalem facere debet, prout faciunt suis edictis, iuxta textum in *cap. excommunicamus. l. 1. §. adiciamus, & §. ultimo de hereticis.*

2. Specialis autem inquisitio est quando aduersus aliquem specialem, & nominatum Inquisitor procedit; tum ipsum interrogando, tum examinando testes. Hæc autem institui non potest, nisi infamia præcedat, iuxta textum in *cap. qualiter, & quando, de accusationibus & tradit Simancas de catholic. institutio. titul. 44. numer. 8.* Quæ autem infamia sufficiat, non est constans apud omnes. Reputarem orti debere ex grauibus iudiciis. Ex leuibus enim, quæ delicto graui annexa non sunt, moueri non debet iudex ad suspicandum, & dobitandum tam graue crimen de homine Christiano, vt latius diximus, cum de penis, quas incurunt suspecti, locuti fuimus.

3. Vnum tamen est omnino certum, etiam si leuia iudicia, quæ annexa non sunt graui delicto, aperiant viam iudici ad inquisitionem faciendam; non tamen ex illis moueri iudex potest ad capturam rei. Hæc enim captura cum sit ita delinquenti molesta, damnosa, & infamatoria, necessariò expostulat, aut delictum esse plene probatum, aut latrem de illo sint iudicia, dispositionesque vehementes probatæ: imò si est persona nobilis, religiosa, & honestæ vitæ, non debent Inquisitores abque consilio supremi Senatus ad capturam procedere, nisi forte fuga timeatur. sic docet tradit Eymeric. *3. part. director. rubric. de forma examinationis testium, numer. 37.* & ibi Pegna *comment. 17. versicul. ergo in hoc articulo, & 3. parte quæst. 59. comment. 59. com. 108. vers. primus ergo.* Rojas *tractat. de hereticis, 2. part. assert. 1. numer. 1.* & sequentibus Farinacius *de hereticis, quæst. 185. numer. 7.* Simancas *caus. institutio. titul. 16. rubric. de custodia reorum, numer. 1.* & sequenti & præcipue *titul. 43. rubric. de ordine procedendi, numer. 12.* & in *enchirid. violata religio. tit. 25. rubric. de comprehen-*

denis n. 1. & segg. Ludouicus à Paramo de origine sancta Inquisitionis, lib. 3. quæst. 4. rubric. de forma, & ordine iudiciorum sancti officii, n. 30. Sigismund. Scaccia *tract. iud. cap. 44. per totum, & alij committer.*

PUNCTVM V.

De citatione faciendi reo.

- 1 Semper reus citandus est.
- 2 Citari autem debet primò absque causa expressione, si non timeatur fuga.
- 3 Si citatus verbaliter non comparet, capiendus est, si minus citandus causa expressione, & vnica citatio sufficit, ex consuetudine tamen trina habetur.
- 4 Citatio non solum ad contestandam litem, sed magis ad sententiam requiritur.

Quocumque modo inquisitores procedant, accusatione, denuntiatione, aut inquisitione, semper reus citandus verbaliter est, quia eius res familiaris, honor, & vita periclitatur. Quapropter potestatem habere debet se defendendi. habetur *cap. quisquis Episcopus, 4. quæst. 5. cap. venerabilis, de dolo, & contum. & tradit Decian. tract. crim. lib. 5. cap. 32. n. 1.* Paramus de origine sancta *Inquisit. lib. 3. quæst. 4. n. 6.* Farin. *9. 165. n. 154.* Pegna ad Eymeric. *3. part. director. comment. 17. vers. rursus.*

2. In hac autem inquisitione verbali, (de qua loquimur) inquisitus comparet, nec de illo timeatur fuga, citandus est absque causa expressione, solum in genere proponendo, velut Inquisitores ab eo aliqua scire; ne detur occasio capiendi fugam: sic Brunus *tractat. de hereticis, lib. 4. cap. 6.* Pegna ad Eymeric. *de director. 3. part. comment. 33. n. 131.* Paramus de origine sancta *Inquisitionis, lib. 3. quæst. 4. rubric. de forma, & ordine iudiciorum, n. 34.* Simancas *caus. institutio. tit. 43. rubric. de modo procedendi, numer. 12. fine.* Quòd si ex hac sola citatione generalis fuga prudenter timeatur, capiendus est reus omnia verbali citatione, ex textu in *Nullus, C. de exhibendis reis, & l. fin. C. de custodia reorum.* & notauit Pegna *tertia parte director. comment. 17. n. 73. vers. rursus.*

3. Facta hac verbali, & generali citatione, si inquisitus non comparet capiendus est, si (capi potest), si minus citandus non causa expressione, videlicet vt de fide respondeat: iuxta textum in *cap. cum contumacia, de hereticis, in 6.* sic Scaccia *de iudic. cap. 43. n. 9.* Farinacius *quæst. 185. numer. 114.* Pegna *ad Eto comment. 33. numer. 131. vers. sic. fit tamen.* Hæc citatio, si rigorem spectemus, vnica sufficit, quæ tribus æquale, signato termino competenti, & peremptorio ad comparandum, quia nullibi, habetur expressè in hoc casu trinum expostulat; præcipue cum in hoc crimine non ardeat iudex solemnitate iure aliis requisitus. At ex consuetudine aduersus abentem contumacem trina citatio expressè solet, signato in qualibet illarum termino competenti, vt sic proceditur, & sententia magis iustificetur. sic Rojas *ling. 29.* Paramus de origine *Inquisit. lib. 3. 9. 4. n. 65.* Farin. *9. 185. n. 117.* & 157. Simancas *de catholic. institutio. tit. 14. rubric. de contumaciis n. 6.* & in *enchirid. viol. relig. tit. 45. rubric. de absentibus n. 3.* & 4.

Forma seruanda in hac citatione optimè ponitur ab Eymeric. *director. 3. part. à numer. 130.* & à Pegna *ibi, comment. 33.*

4. Non solum ad contestandam litem, & firmandum processum, citatio est omnino necessaria, sed multo magis ad sententiam pronuntiandam. Nec enim valide sententia profertur potest, quin prius reus citetur expressè ad illam audiendam, vt satis colligitur ex *element. sepè, de verborum significat. circa finem, ibi, sententiam definitiuam (citatis ad id licet non peremptorie paribus) profertur.* sic Pegna aliis relatis *3. part. director. comment. 10. 165. vers. rursus, & sequentibus* Paramus de origine *Inquisit. lib. 3. quæst. 4. rubric. de expeditione processu, numer. 19.* Decian. *tractat. crimin. lib. 5. cap. 38. numer. 17.* Farinacius *quæstion. 185. numer. 155.* Carcer. *tractat. de hereticis, numer. 128.*

PUNCTVM VI.

De defensionibus concedendis reo, antequam condemnetur, vel absoluitur.

- 1 Defensionis, exceptiõneque legitima, & tempus aptum ad illarum probationem reo sunt concedenda.
- 2 Sint danda hæc defensiones reo confesso, vel convicto præsumitur dubitandi ratio.

- 3 Probabilis est dandas esse.
- 4 Reo concedenda est iudiciorum, & probationum aduersantium copia.
- 5 Dandus est reo aduocatus.
- 6 Reo inquisito minori 25. annis, dandus est curator.
- 7 Quod si minor habeat patrem, debeat ne pater curatoris officium subire; probabilis credo non posse.

Nemini potest esse dubium defensiones, exceptionesq; legitimas, & tempus aptum ad illas probandas esse reo concedendum; quia hoc iuri naturali debetur. colligitur ex Clement. pastoralis §. ceterum, de sentent. & re iudic. & Clem. §. de reuocaturum signifi. vi. v. & ibi communiter Doctores, ff. de iust. & iur. sic multis rebus docent Pegna 3. part. direct. comm. 28. vers. ac defensiones iuris. Simanc. cathol. inf. tit. 17. n. 53. Calder. tract. de hereticis rubr. de materia processuum. n. 3. Rollus tit. de hereticis. n. 9. vers. nec etiam defensio. Fatimacius q. 185. n. 10. Quod adeo verum est, vt reo non perenti debeant supra dictae defensiones ex officio iudicis concedi iuxta textum in l. si non defendantur. ff. de poen. & ant. qui semel. C. quando iudex. Ratio est: nam iudex ex officio tenetur rei defensiones querere, eo quod teneatur veritatem investigare; sed nulla alia via aprior ad veritatem euincendam esse potest, quam concessio defensionum iure debeat. Ergo, & ita tradit alios referens Fatimacius lib. 1. praxi. tit. 5. q. 39. d. 97. & in crimine heresis q. 185. n. 11.

Dubium tamen est, an reo confesso, vel convicto dandae sint hae defensiones, tum ante sententiam, tum post sententiam. Ratio dubitandi est primo, quia defensio conceditur, cum delictum defendi potest. At si reus convictus de delicto est propria confessione, vel testibus, delictum defendi non potest, non ergo debet illi defensio concedi. Secundo in notoriis & omnino manifestis non dantur defensiones; sed nihil est magis notorium, aut manifestum, quam id quod testibus, aut propria confessione rei in iudicio est probatum. Item in crimine heresis ex sola confessione propria potest iudex ad condemnationem procedere, quia est crimen in animo exiens, ac proinde sola confessione iustificat probationem; vt ex Baldo, Felino, & aliis tradit Pegna direct. 3. part. comment. c. 28. n. 117. vers. Et quamquam. Quod locus est in aliis criminibus, in quibus non sufficit sola delinquentis confessio, nisi de corpore delicti constat, ex l. §. item illud ff. ad senatus. cons. Syllanian. ergo reo confiteo delictum superflua est omnis defensio; cum nulla sit, quae validam hanc probationem informare possit. & ita tradit Carrer. tract. de heret. n. 191. Vmbert. Locat. in iudicial. inquisit. verbo defensiones. n. vers. Campes in addit. ad Zanch. tr. de heret. cap. 9. vers. iudiciorum vero copiam. Eymcr. direct. 3. p. n. 117. in prin. fauet Pegna com. 28. vers. his ergo.

Nihilominus probabilis censetur dandas esse reo defensiones, siue delictum confessus sit, siue testibus probatum; sic docet pegna supra dicto loco, motus ea congruentia, ne delinquens viro tempore conueniret se iniuste damnatum esse. Item quia multa opponi possunt aduersus propriam confessionem, & a fortiori aduersus testium probationem. Quis enim non videat opponi posse timore esse factam. Ergo non obstante propria confessione, & testium probatione dandae sunt reo defensiones; sicut Fatim. q. 185. n. 13. Extendenda tamen est haec doctrina non solum ante sententiam, sed etiam post illam, quia sententia haec non transe in iudicatum, sed reuocabilis est. Ergo ex hac parte procedere demus, ac si data non fuisset.

Ex his si primo reo concedendam esse iudiciorum, & probationum aduersantium copiam, tacitis nominibus deponentium alius non valebit se defendere, cum praecipua defensio consistat in purgandis contrariis iudicis, & depositionibus contrariorum infirmantibus. Sic Simanc. in enchirid. tit. 35. rub. de testib. num. 12. Zanch. tract. de heret. cap. 9. n. 6. Pegna 3. part. comment. 110. ff. n. vers. hae exploratum est. Fatim. q. 39. n. 154. & q. 185. n. 212. & iij. apud ipsos.

Secundo sit, reo dandum esse Aduocatum, seu Aduocatum, vt iuris peritum, & fidei zelatorem, & nullo modo de legitime suspectum, non enim debet esse haereticus, nec de heresi diffamatus, ex text. in excommunicamus. v. de hereticis §. credentes, imo potius oportet, vt ab originariis Christianis situm ducat, ne ob insectum sanguinem infideliter officium suum exequatur. Hunc autem Aduocatum dandum esse inquisitione de heretico, non tamen confessis, & obiectis, & vtus probat, & ipsa ratio naturalis suadet; cum reus saepe vel ob imperitiam, vel ob afflictionem carceris ignoret modum se defendendi. Officium huius aduocati, qui in praesentia Inquisitoris patrocinari reo debet, est perit adere reo, vt haereticum fateatur (si forte commisit), & praesentiam expoluit, & quidquid reus responderit, fidei manifeste habet optime tradit Pegna 3. part. direct. n. 117. de aduocatis. n. 3. & 4. & in enchirid. tit. 42. rub. de Aduocatis n. 2. Vmbert. Loc. verbo aduocatus. n. 1. & verbo defensiones. Fatim. q. 197. n. 77. Neque aduersus haec obstat textus in cap. fin. de hereticis in 6. vbi conceditur Inquisitoribus, vt in causis fidei adque Aduocatorum, & iudiciorum strepitu, & figura procedere possint. Quia procedere possunt absque Aduocatis, dum illorum officium non reputatur defensionem rei necessarium, & caque de causa non datur inquisitio de heresi Aduocatus, quosque ter moniti ab Inquisitoribus de veritate dicenda negant crimen obiectum: tum inquam, propter suspicionem; & dubium ex negatione proveniens, quod crimen obiectum verum non sit datur illis Aduocatus. Vnde si manifeste constiterit inquisitum haereticum esse, nullus Aduocatus eius patrocinium subire poterit, quia esset haereticorum fautor, & defensor, & perpetua infamiae subiaceret, ex text. in cap. si aduersus, de hereticis. sic Doctores supra relati. Vide Fatimacium supra n. 72. Quod dictum est de Aduocato, dicendum esset de procuratore, si ad rei defensionem necessarium existimeretur. At ratio, vel nunquam necessarius est, tum quia Aduocatus eius vires supplet tum quia ipsimet Inquisitores procurant, reum defendere, si capax est defensionis, & ibi Pegna in supra dict. comment. 128. vers. & procurator, nota ex Madriliana instructione cap. 35. procuratorem his reis assignari non esse vsu, nisi in aliquo casu vrgentis necessitatis arbitrio Inquisitorum.

re possint. Quia procedere possunt absque Aduocatis, dum illorum officium non reputatur defensionem rei necessarium, & caque de causa non datur inquisitio de heresi Aduocatus, quosque ter moniti ab Inquisitoribus de veritate dicenda negant crimen obiectum: tum inquam, propter suspicionem; & dubium ex negatione proveniens, quod crimen obiectum verum non sit datur illis Aduocatus. Vnde si manifeste constiterit inquisitum haereticum esse, nullus Aduocatus eius patrocinium subire poterit, quia esset haereticorum fautor, & defensor, & perpetua infamiae subiaceret, ex text. in cap. si aduersus, de hereticis. sic Doctores supra relati. Vide Fatimacium supra n. 72. Quod dictum est de Aduocato, dicendum esset de procuratore, si ad rei defensionem necessarium existimeretur. At ratio, vel nunquam necessarius est, tum quia Aduocatus eius vires supplet tum quia ipsimet Inquisitores procurant, reum defendere, si capax est defensionis, & ibi Pegna in supra dict. comment. 128. vers. & procurator, nota ex Madriliana instructione cap. 35. procuratorem his reis assignari non esse vsu, nisi in aliquo casu vrgentis necessitatis arbitrio Inquisitorum.

Fit tertio, reo inquisito minori 25. annis dandum esse curatorem, vt eius autoritate accusationi respondeat, ex text. expresso in l. clarum. C. de author. praestanda, & ibi notat glossa, Salicet. Angel. & omnes. Alia responsio minoris facta absque hac solemnitate etiam in criminibus haereticis, nullius erit momenti, ac proinde ex illa neque absoluit, nec condemnari poterit: si relati Math. de Afflictis dec. 208. & Anton. Gomez tom. 5. var. cap. 1. de delictis, cap. 64. & 65. in fine. Alexand. consil. 115. & Carne consil. 198. lib. 4. tradit Pegna direct. 3. part. comment. 28. num. 117. vers. hoc tamen non omittam. Officium curatoris est sua autoritate, & praesentia personam inquisiti legitime ad respondendum. Quapropter interponit suam autoritatem super hoc articulo, an scilicet interrogandus sit? Item an praestare debeat iuramentum de veritate dicenda: non tamen necessarium est, imo nec conueniens praesentem esse, quando inquisitus super facto proprio responderet, quia secundum propriam notitiam, non aliunde subministratam respondere debet, & ita aliis rebus probat Anton. Gomez num. 65. in medio.

Quod si minor inquisitus patrem habeat, ad ipsum specialiter, non pertinet tale officium, quia pater in litibus, & causis criminalibus filij non est administrator, vt ex Bart. in l. fin. §. pupillus ff. de verb. obligat. Baldo in l. cum oportet §. cum tectus in fine. C. de bonis qua liberis tradit Gomez tom. 3. var. cap. 1. n. 64. Sed an possit pater ab Inquisitoribus spectato rigore iuris in curatorem filij nominari, affirmat Anton. Gomez ibi, generaliter loquens. At credo nullo modo nominandum esse, quia regulariter est suspectus, vt potius filio, quam fidei, & religioni faueat, & ita vidi praticari.

PUNCTVM VII.

De appellatione, an, & quando in crimine heresis interponi, & admitti possit.

- 1 Appellatio heresis denegatur.
- 2 Concedenda tamen est haereticis, quando ex praesumptione iuris haereticus condemnatur.
- 3 Haereticus condemnato via querela, & supplicationis licet Principem adire, tamen si alius contrarium placeat.
- 4 Appellatio conceditur a sententia interlocutoria, tamen si a sententia declaratoria heresis non concedatur.
- 5 A sententia seu decreto tortura datur appellatio.
- 6 Explicatur ad quem est appellandum in his sententiis interlocutoria.
- 7 Inquisitor interposita appellatione procedere potest aduersus appellatorem, si ex alia noua causa denunciatus sit.

Regula generalis est beneficium appellationis haereticis, & eorum fautoribus denegari, ex text. expresso, in cap. vt inquisitionis, de hereticis in 6. ibi, cum tam secundum ordinationem praedecessorum nostrorum, quam secundum legem imperialem, appellationis, & proclamationis beneficium expressis sit haereticis, & credentibus, ac eorum receptatoribus, fautoribus, & defensoribus interdictum. Ratio huius est, quia appellatio introducta est, ne innocentes grauentur, cap. ad nostram, de hereticis. At haereticus in causa haereticis innocentes non sunt; sed potius nocentes toti Ecclesiae. Non ergo debet eis appellatio concedi. Ex qua ratione fit, vt appellatio haereticis denegetur, debere ipsos, vt tales ab Ecclesia reputari. Quod fieri, non potest, quovisq; sententia declaratoria criminis succedat; illa tamen facta iam sunt manifesti haereticus, quibus ne leuis detur suspicio, quod Ecclesia fauere velit omnino: denegat eis, postquam sic sunt declarati, beneficium appellationis ita Doctores omnes, quos in re clara libens omitto.

Hinc

DE
VST
AL
TON